

Museumsrollen & Mangfoldstematikk

I Nasjonalmuseets strategiplan for 2011 til 2016 utheves det i forhold til museets rolle viktigheten av å gjøre kunsten tilgjengelig for alle, og at museet som institusjon skal styrke og utfordre vår felles estetiske og kunstneriske identitet. Disse målene samsvarer med temaet mangfold som har vært et pågående prosjekt i museet siden 2007. Flere utstillinger og formidlingsarrangementer har vært gjennomført med gode resultater, dog det parallelt er knyttet en utfordring til det å nå en mangfoldig publikumsgruppe for begge voksne og ungdommer.

Det er viktig for museet å definere og forstå rollen sin i samfunnet og når de har klart det (som de har gjort) må de begynne å forstå publikummet sitt. Det er ikke så lenge siden Nasjonalmuseet samlet de fire museene, slik som de trenger et felles og bedre bygg, trenger de en ny forståelse av det større publikum. Strategiplanen for mangfold innenfor Nasjonalmuseet ble først avgrenset fra 2005 til 2010. 2008 ble året hvor planene fikk sitt mest fremtredende uttrykk, og betegnes som Mangfoldsåret så langt. Som nevnt i strategiplanen for 2005 til 2008 under formidlingsavdelingen var å "bidra særskilt for at nye publikumsgrupper fra det flerkulturelle Norge blir brukere av museet. Det å være fullført i 2008 under Mangfoldsåret. Om det være noe strategiplan for 2009 til 2011 hadde det vært å utvikle formidlingsprogrammer som sikrer at museet forstetter med ulike målgrupper de har fått gjennom 2005 til 2008. Men nå driver museum med en overordnet strategiplan for 2011 til 2016 og i et brev til Kulturdepartementet, Nasjonalmuseet skrev, "vil i løpet av første halvår 2011 utarbeide en konkret mangfoldsstrategi."

De videre planene for 2011 til 2016 er det fremdeles under utvikling, og manglende resultater i denne perioden kan muligens vise tilbake til uklare retningslinjer som følge av at planen fremdeles er under arbeid. Det er Nasjonalmuseets intensjon i strategiplanen at de "skal øke interessen for kunst, arkitektur og design hos et bredt publikum ved å skape opplevelser som gir innsikt, beveger og begeistrer." En naturlig konsekvens av det er mangfold i museets publikum. Det finnes mange muligheter til å inkludere mangfold i de overordnede mål og delmål i strategiplan for 2011 til 2016. For eksempel under publikumsdelen kunne et delmål være å prioritere aktiviteter som styrker og tilrettelegger møtet mellom kunsten og publikum. Dette har vært en suksess tidligere (*Victor's Choice*) og må tas opp igjen. Det er den mest effektive måten å samle og styrke museets publikum.

Mangfoldsåret

Planen gjennomført under mangfoldsåret var et seminar (*Whose story is being told*), en konferanse (*Are there foreigners in Art?*) og et formidlingsprosjekt (*Victor's Choice*). I tillegg var det utstillinger og kuratorsamarbeid mellom Afrika og Norge (*Afrika i Oslo*). Under Nasjonalmuseet/nettverk for galleri var det to utstillinger (*Viktor Lind "Contemporary memory"* og *Port Maputo: A Tale of one City*) og under nettverkskole var det også to (*Våre hellige rom og Oslo by Night/Viktor Lind*.) Til slutt var det en publikumsundersøkelse som en del av planleggingen for 2009 under forskningsprosjekt (*En resa i museets mørkaste samlinger*).

Hvorfor ble mangfold et mål innenfor museet? Man ønsket med mangfoldsplanen å etablere et møtested innenfor Nasjonalmuseet for flere kulturelle blikk. Museet vil representere Norge og Norge er i dag et flerkulturelt land. Museet er en institusjon som må reflektere denne utviklingen for å være i ett med verden rundt seg.

Tiltak så langt/hva har blitt gjort.

Det finnes mange veier for å integrere mangfold i museene: innkjøp/samling, rekruttering/ansettelser, publikumsarbeid og det inkludere ikke minst formidling. Gjennom utstillinger kan museet vise mangfold innenfor kulturell identitet og nasjonal identitet.

I 2006 ble det iverksatt flere utstillinger som kunne drive med mangfold både i landsdekkende program/nettverk galleri og i nasjonalmuseet. På Kunstindustrimuseet i 2006 ble det vist utstillingen *Triologi: Amar Kanwar*. Utstillingen besto av tre filmer av den indiske filmskaperen Amar Kanwar. De tre filmer stilte spørsmål som handler om menneskerettigheter, sosial urettferdighet, segregasjon og jakten på lykke. Denne utstillingen uttrykker et viktige budskap ikke bare om fremmede samfunn for nordmenn å lære om, men også for nordmenn selv. Denne utstilling kunne nå en publikumsmasse bestående av flere minoritetsgrupperinger i Norge for å lære om hverandre og vise hva alle har felles. Formidling av utstillingen besto av flere omvisninger.

Under landsdekkende program/nettverk skole begynt turné for *Japan i en boks*. Elevene fikk innblikk i japansk samtidskultur gjennom 50 ulike designgjenstander. Elevenes nysgjerrighet ble vekket gjennom at de fikk en smak av en ny og spennende kultur, det var en suksess. Voksne lærte barn og ungdommer å omfavne mangfold fra et tidlig tidspunkt og kunst kan være en utmerket kanal for å oppnå dette. Utfordringene kommer med voksne og det er der hvor museene og andre kulturinstitusjoner må satse.

I 2007 var det også par utstillinger som reflekterte mangfold i Norge. Det var også året for planleggingen av mangfoldsåret 2008. Museenes ansatte arbeidet hardt med planleggingen og gjennomføringen av mangfoldsåret og resultater var gode. Dessverre finnes det ingen dokumentert informasjon om hvem som deltok og hvor mange.

Lagd i 2007 i samarbeid med Oslo Museum (Interkulturelt Museum) var utstillingen *Våre hellige rom* som handler om de seks største verdensreligionene. Elevene fikk innblikk i de hellige rommene til de forskjellige religionene. Den var stilt ut på Nasjonalmuseets Kunsttorg i Fredrikstad og i Kristiansund og var på norgesturné i 2009 og 2010.

Oslo by Night – Victor Lind var en utstilling lagd for turné i Februar 2008. Utstillingen handler om historisk hendelse fra andre verdenskrig gjennom videoinstallasjon; nemlig Jødeaksjonen 26. november i 1942. Det var laget for 8. trinn i ungdomsskolen og for den videregående skolen. I 2008 var totale besøkstall på over fem tusen. I tillegg under galleri- og museumsnettverket var *Victor Lind* utstillingen. Denne utstillingen hadde samme konsept med to videoinstallasjoner og stilt ut på museer og gallerier istedenfor skoler. Besøkstall var på over seks tusen.

Gjennomført under Mangfoldsåret var et veldig suksessrik formidlingsarrangement. *Victor's Choice* driver med ”markante personer med innvandrerbakgrunn” og valgte verk fra museets samlinger for å formidle sitt inntrykk til publikummet. Denne var en stor suksess med sju forskjellige arrangementer. Deltakerne var skribent Arezo Naghavian, forfatteren Walid al-Kubaisis, kunstakademiet student Shwan Dier Qaradaki. Det gikk også en omvisning på arabisk under tittelen ”Sosiale utfordringer og kvinneroller hos Edvard Munch, Christian Krohg og Harriet Backer”. Det var også en omvisning av Semir Tahir, kunst pedagog og Anna Roza Gurowska som gjort omvisning for polskspråklige. Skuespiller og danser Lavleen Kaur fremførte en dans i Munch salen i Nasjonalgalleriet. Omvisningene har samlet mellom 30 til 40 mennesker per gang.

Dette formidlingstilbud er et kjempebra eksempel av hva museet kan gjøre med de mangfold som er representert i samfunnet. Museet blir bedre kjent med sitt publikum og i tillegg blir lokalmiljøet bedre kjent med museet. Det kan finnes en følelse innenfor de forskjellige minoritetsgrupperinger at de må ha en godkjennelse for å oppleve noe nytt fra noen de respektere innenfor sitt eget miljø. Det

kan godt være at det var det som skjedde under *Victor's Choice*. Men det er én sak å få inn et mangfoldig publikum, og en helt annet sak for å beholde dem. De som jobbet med programmet var forsiktig med å ikke bruke folk, men å la folk bruke museet.

Prosjektet *Afrika i Oslo* var et stort samarbeid med ikke bare lokale organisasjoner men også internasjonale som falt under formidlings- og utstillingsprosjekter. Prosjektet kom i to faser; en gjennomført under mangfoldsåret i 2008 og den andre i det påfølgende år. Prosjektet handlet om et kulturelt samarbeid mellom to forskjellige kulturer, Afrika og Norge. Begge land prøver å gi et innblikk i de andres verden gjennom presentasjoner til forskjellige aspekter av afrikansk og norsk samtidskunst. De deltakende museer i Norge søkte også å utvikle foredrag om de forskjellige utseender med Afrikansk samtidskunst. Kuratorer fra de seks deltakende museer reiste til 18 forskjellige land i Afrika for møter samt å utveksle kunnskap om afrikansk samtidskunst hos deltakende kuratorer i Afrika, mens de afrikanske kuratorer fikk utdannelse i norsk samtidskunst. Det var en to vei kuratorial forskning mellom deltakerne. To av kuratorene fra Afrika deltok i konferansen "Are there foreigners in Art?" i tillegg til flere av fellesmøtene, inkludert en på Dakar-biennalen. Dette var en positiv opplevelse for alle. Det gav en sjanse for alle deltakerne å lære noe nytt i feltet sitt. Flere av kuratorene har fortsatt kontakt i Afrika i dag og jobber på forskjellige prosjekter derfra. Konsept for prosjekt er strålende som sådan uten fra de utstillings kataloger, det finnes ingen påfølgende dokumentasjon.

I februar 2008 deltok 174 personer på den store konferansen under *Afrika i Oslo. Are There Foreigners in Art?* gjennomført i samarbeid med Du store verden. På konferansen var det en konsert med Haddy N'jje trioen og flere emne talespråker bant annet, David Elliotts *Why Multiculturalism should be irrelevant*, Koyo Kouohs *When and Where I enter: (back)grounds of connections in international art practices and exhibition circuits* og Oscar Pripps *How to resist Cultural Diversity*. Neste dagen framvist noen annet taler for eksempel, Bisi Silvas tale *Mind the Gap; Cultural mobility in the Age of Globalisation*, Casely-Hayford *The Road to Interculturalism* og en paneldiskusjon med Salah Hassan.

Fase to av *Afrika i Oslo* ble gjennomført i 2009 med *Hypocrisy: The Site Specificity of Morality*. Tema for utstillingen var kunstneren forsyning en kreativ kritiker til et politiske, økonomiske og kulturelle samarbeid innen et nytt globale nettverk fungerer uten geografiske grenser eller identiteter. I tillegg var det to andre utstillinger som var en del av *Afrika i Oslo*; *Port Maputo: A Tale of one City* og *George Osodi Oil Rich N&N*. *Maputo* stilte ut flere kjente afrikanske samtidskunstnere og handlet om byen i Mosambik og hvor kunstnerne relaterer seg til byen og de komplekse identiteter. *Oil Rich N&N* fulgte den nigeriansk fotografen George Osodi mens han viste analogi mellom norsk og nigeriansk oljeindustri.

Under formidlingsdelen av strategiplan for 2005 til 2008 har museet nådd målet om å bringe inn det flerkulturelle til museet og vise at det offentlige museet faktisk er nettopp det ved å bringe frem forskjellige sider og aspekter av den globaliserte verden vi nå lever i. Det ville se ut at museet i 2008 var på sitt høydepunkt for mangfold innen museet vegger og verdier. Fremdriften har dessverre raskt minsket de siste to årene.

Mangfoldsutstillingene har tatt for seg kulturell og nasjonal identitet først og fremst, men noen utstillinger har også belyst seksuell mangfold/ ulik kjønn. *Memorial to Homosexuals persecuted under Nazism* som fines under samme tema som *Oslo by Night – Victor Lind* var den en utstilling på Museet for Samtidskunst i mai 2008. Utstillingen handler om en videoinstallasjon som "viser to menn som kysser, og var en markering i forbindelse med den samtidige avdukningen i Berlin av minnesmerket over ofrene for nazistenes forfølgelse av homofile 1933–1945."

Som sagt tidligere museet kan integrere mangfold på mange forskjellige måter og ikke bare

gjennom utstillinger. Hvert år finnes det Kulturnatt eller *Kulturnatten* på nasjonalmuseet. Det skjer alltid mellom klokken 18 og 23. Der er det tilbud om omvisning for barn og aktiviteter. For eksempel i 2008 på Museet for Samtidskunst var det en kunstnerdialog, en konsert og en uroppførelse av *Bach to Afrika* av studenter fra Den Norske Ballethøyskole. Det var også året da Lavleen Kaur danset i Munchsalen på Nasjonalgalleriet. I 2008 vant Nasjonalmuseet kommunens uhøytidelige konkurranse om hvem som bidro best til å profilere kulturnatten. Det skulle vært god oppmuntring for museet å forsette med å gjøre mangfold en naturlig del av museets publikum og formidling.

Utfordringer.

Den nye strategiplanen 2011 til 2016, uthever ikke eksplisitt mangfold som tema, men man kan lese det inn i planene og målene for det nye Nasjonalmuseet. Eks: internasjonal kunstarv, felles estetisk identitet. Mangfold er blitt integrert som en del av helheten for det nye museet. Er det nok? Trenger man kanskje å fremdeles jobbe med mangfold under en egen overskrift/avdeling/mål?

Hvert år i årsmelding finnes det publikumstall, der kan man se hvor mye besøk hvert museum har og totalt i hele året. Hva man kan ikke se er hva slags grupper som har besøkt museet. Om museet skulle fokusere på spesielle målgrupper finnes det en vei å dokumentere om det var en suksess eller ikke?

Nasjonalmuseet fortalt kulturdepartementet at "det finnes ingen barrierer som gjør det vanskelig å gjøre kulturelt mangfold til en naturlig del av virksomheten. .. De viktigste forutsetningene er å forankre kulturelt mangfold både i ledelsen og blant museets ansatte." Men om å gjøre mangfold som en naturlig måte er så enkelt, hvorfor har man da sett mindre og mindre kulturelle aktiviteter som sikter mot spesielt målgrupper? *Victor's Choice* for eksempel har ikke skjedd siden mangfoldsåret, kan det ikke høres litt ut som "vi driver med mangfold når det er hipt"? Selvfølgelig er det ikke Nasjonalmuseets mening. Men det eksistere utfordringer å gjøre kulturelt mangfold naturlig i museet. Så er det ikke bedre for museet å være ærlig med seg selv og omfavne utfordringene? Museet planlegger en publikumsundersøkelse som skal bli gjennomført i løpet av 2011. Dette er derfor et punkt museet kan utbedre seg innenfor.

Under utstillingene som ble vist under Mangfoldsåret, dokumenterte man ikke hvem som besøkte utstillingene, kun antall besøkende. Det er derfor i dag vanskelig å vite om utstillingene faktisk klarte å integrere det mangfoldige publikumet man faktisk ønsket. Om man ser på presseklipp og avisdebatter viser de; Hvem deltar i de offentlige debattene? Er det stemmer fra mange miljøer, eller kun noen få/ett? Det etablerte kulturmiljøet i Norge?

Museet ekskluderer ikke, men de inviterer heller ikke eksplisitt publikum fra minoritetsmiljøer som vanligvis ikke ville besøkt utstillingene. Blir utstillingene da kun mangfoldsunderholdning for nordmenn? Kunne man gjort mer innenfor formidling? Det er muligens vanskelig å videreføre erfaringene fra Mangfoldsåret 2008, uten en fremtidig strategi. Museet mangler ikke utstillinger som reflekterer mangfold, men de mangler et mangfoldig publikum. I de siste seks måneder har museet produsert utstillingene *8 x Made in China, Nicholas Hlobo, Owen Jones og den Islamisk Inspirasjonen* alle som omhandler med en annen kultur enn norsk. De har vært perfekte eksempler av formidling som flerkulturell kommunikasjon. Man kunne formidle ut til spesielt målgrupper for hver utstilling som har vært gjort, slik som det ble gjort med *Nicholas Hlobo*-utstillingen.

Man ser strålende suksess under landsdekkende program/nettverk galleri og skoler, men det finnes også en utfordring. I dag er skoler et naturlig kulturelt mangfoldig fellesmøte, det er det ikke i like stor grad med voksne. Omvisninger lagd spesielt for barn/familier inkluderer voksne og det vil

legge vekt på deres tilstedeværelse i det mangfoldige samfunnet. For uten barn bli det enda mer vanskelig å fange oppmerksomheten til en voksne publikum.

Konklusjon

Mangfold i museet er et seriøst og pågående prosjekt. Museet har gjort det klart at de setter pris på betydningen av problematikken i det å nå hele den flerkulturelle nasjonen og håper å videreutvikle den strategier for å løse de utfordringene man møter underveis. Per dags dato er det ingen komité eller prosjektgruppe som arbeider utelukkende med mangfold i museet. Museet har også uttalt de planlegger å fokusere på mer mangfold, kanskje nå er en bedre tid enn senere. Mangfold innen staben er den mest naturlige måten å åpne for en helhetlig mangfoldsprofil. Selvfølgelig må en alltid ta hensyn til det budsjettet man har til disposisjon, men mangel på midler er ingen unnskyldning for mangel på mangfold.